

تورکجه لئقئر

علیرضا فریحو

4

ناغیل لار

اؤسانه های آذربایجان به ترکی آذری

علیرضا ذیحق بین تورکجه اثرلری - آلتینجی کیتاب : آذربایجان ناغیل لاری

تورکجه اثرلر آلتینجی کیتاب : آذربایجان ناغیل لاری (خوی روایتی) علیرضا ذیحق

روایت انده ن : رحمتلیک انام " علویه خانیم "

مجموعه آثار علیرضا ذیحق به زبان ترکی آذری - جلد ششم (افسانه های آذربایجان)

پژوهش، گرد آوری و بازنویسی : علیرضا ذیحق

نشر الکترونیکی : 1388ه.ش (2009م)

www.kitab.blogfa.com

اثری منتشر شده از علیرضا ذیحق
در زمینه ی افسانه های آذربایجان

آذربایجان ناغیل لاری
خوی روایتی
انشیدیب یازان :
علیرضا ذیحق

جلد ۶

کیتاب دا کی ناغیل لار :

- 1- زیرناچی نین ناغیلی ...4
- 2- هادی . هه دی و هودی ...6
- 3- پیس پیس لی پوسته خانیم ...8
- 4- آنین یازیسی ...10
- 5- اوستا دندی من دندیم ...12
- 6- آخساخ لولنهین ...13
- 7- صبیر داشی ...15
- 8- گولوم گول چیچه یی ...19
- 9- چوچه نین ناغیلی ...22
- 10- پادشاهین کیچیک اوغلو ...24
- 11- شانسی دورموش دل لَح ...30
- 12- قوردون ناغیلی ...32
- 13- کوپه خانین ناغیلی ...34
- 14- یاخچی لیغین عاقبیتی ...37
- 15- اوش باجی لار ...40
- 16- آوچی احمد ...44

زيرناچي نين ناغيلي

بیر گون وارایدي بیر گون یوخ ایدي . گون لرین بیرینده زيرناچي بیر کيشي وار ایدي . زيرنا چالان ديشي دوشموشدي و کاسيب ليخ بوله سينه بح زور وئيردي . سالدي چيخدي گوردی اولمه سي فالماسين نان ياخچي دي . قوللاريني بوش بئکار توولويوب قره گون نن آل لَش مَح بوله سين يورموشدي . باشينا ويرير کي گنده شاهين يانينا . شاه قاپي سيندا نؤکرلر اونو گوروب قوورلار . آما او آل لرین نن قورتولوب قاپيني وئير تَپي يه . شاه سوروشور :

" بو هاي کوو ندي دوشوب ؟ " دئيللر : " آچين بيری گليب دئير شاها سؤزوم وارا! " شاه دئير : " اوسسون . قویون گلسين گوروم سؤزونون آدي ندي . " زيرناچي ايچه ري گيريب دئير : " بو بير سؤزدي کي فقط گَرَح اؤز قولاغيزا ديه م . " سورا باشلير آغزين نان چيخاني شاها دئمه يه واوني بير يوللوق يويوب آريتداماغا . شاه گورور بو هرکس دي جانين نان دويوب دي آما او قَدَر ده آناغي وارکي بو سؤزلري اوجادان دئمه دي و منيم حؤرمتمی مي اؤزگه لر يانيندا سيندير مادي . اونا گوره امر ائيلير کي اونا بير توربا قيزيل وئيريب عيز زَت اِحترامي نان يولا سالالار . " وزيرين کي بو ايشه آغزي آچيخ قالميشدي اؤزون يئتيرير زيرناچي يا و دئير : " سن شاها نه دئدين کي اونا او قَدَر خوش گلدي و بو قَدَر سنه انعام وئردی؟ " زيرناچي دئدي : " ديه رم آما بو ايشين بير آز خرجي وار . سنه باخاربير توربا قيزيلا . " وزير ديه ر اوسسون قبول دي . زيرناچي ديه ر : " قديم لر من شا هين زيرنا مَعَللي مي ديم کي اونا هر زادي اؤرگت ميشديم فقط قالميشدي بير پوفي کي اوني دئديم . " وزير آل چَح مَه دي و دئدي هوهمان گَرَح منه ده اؤرگه ده سن . زيرناچي نئچه موددت وزيره قوناغ اولوب بوتون هاوالاري اونا اؤرگه دَر .

گون او گون اولار کي بير گون شاه ،وزيري نن چيخار شيکارا .شاهلار آيغ اولار
 لار و گوره رکي بيرشئي اونون پالتاريني بح شيشيديب دي . سوروشار : "
 نه دي او کف ده ديح دوروب شيشيب دي . " وزير ديهه ر : " قربان ائله سيزين
 کينه تاي بير شئي دي . " شاه تَعَجُوب ائلي ييب ديهه ر : " چيخات گوروم
 نجه بير شئي دي . " شاه گوره ر بير اوزون زيرنادي و ديهه ر : " حتمَن کي
 گتيريب سن چالاسان ! پس چال گوروم نه جور چاليرسان . " وزير باشلار
 سن به يه نن بير گووه ح هاواسي چالماغا و بوتون نوکر لر دوشه لر اويناماغا
 . شاه بوله رکي اولار اولمويابو ايش حیکمت سيز دَ يي . سورا باشلار وزيري
 سوحمه يه و اودا اولوب گنچن لري آنادار . شاه شيکار دان واز گنچيب
 دستور وئره ر هاممي قئييتسين قصره . سورا بيرين يوللار زيرناچي نين
 داليجا و او قصره گلينجه امر ائله ر کي وزيري نن زيرناچي ، ليباس لارين
 چيخارديب بير بيري لري نن ديشه لر . سورا شاه اوزوني وزيره توتوب ديهه ر
 : " بو گون نن سن قصرين زيرناچي سي سان و زير ناچي دا بو هوش باشي
 نان منيم وزيريم . " بئله لي يه نن ناغيل قورتولار آما او هارا کي بير زادي
 گوره سن او هارا کي ائشیده سن .

خوي روايتي - ۵۲/۲/۲۴

روايت ائده ن : رحمتلي آنام " علويه خانيم "

ائشيديب يازان : علیرضا ذیحق

هادی ، هه دی و هودو

بیرگون واریدی بیر گون یوخ ایدی . هادی ایله هه دی بیرده هودو واریدی . اوچ قارداش ایدیلار . چیخیر لار شیکارا. بیر قوش وورور لار . هادی هدی دن پیچاق ایستیر . هدی ده بیر پیچاق وئیریر . ساپی واریدی تتیه سی یوخ . هودو دا گندیر بیر قابلاما گتیریر . یان یؤره سی دوز دیبی یوخ . اوچاق قوروب قوشو پیشیریر لر . دویونجا یئیب قورتولاندا ، هره سی ده بیر بود گؤتوروب آتیرلار چی بین لرینه . دابانا قووه ت هارا ؟ دوز ائوه . هودو آممائله یورقون دوشور کی سَحَری نئیلیر لر یوخودان دور مور . هادی له هه دی دوشور لر یولا . هودو دورور اونلاری گؤرمور. دام قالمیر دیرماشیب باخماسین . آغاج قالمیر چیخیب آختار ماسین . چیخیر تپه یه . بوتپه یوخ اوتپه و گئنه بیر زاد گؤرمور. نئینه سین نئینه مه سین آل آتیر کؤینه یینه . یاخاسیندان ایینه چکیب تاخیر یئره چیخیر اوستونه . بوبلانیر بو ا له توولانیر او ا له گؤرور قارداشلاری یانیندا دی. اؤزوده قان تر ایچینده . زور بیللاهی نان بیر داری گتیریر لر . کؤمه یه قاچیب داری نی سورور لر ده رمانا . اونو اویودوب ساویریر لار . تلیسه تۆکور لر توتموری . خارال دا هئج توتموری. آنبارا دا یئر لش میری . گؤ زلر قالیر هودو دا . هودو دا یا خاسیندان بیر " بیره " توتوب اوچ یاندان تۆ کولوب اؤلدورور لر . سورادا قابیغی نا ، داری نین اونون تۆکور لر . آتا وورور لار آپارمیر . قا طیرین دا گوجو چاتمیر . دوه ده یوک آلتیندا قالب دورانمیر . یوک لور لر قاریشقایا . زحمه تی نن مین گوجونه ن یئتیریر لر ائوه . یوکو یئره آتینجا، آت لار ماجال وئر می ییب چیخیر لار اوستونه . مئیدان قوروب کیشنیر لر . آتلاری قووانمیرلار . داش شنه آغاج دا اثر ائله میر . هامی باخیر لار هودو یا . هودو دا آل آتیر کؤینه یینه . چاخماق داشین چیخاردیب توتون کاغاذ

بوکونجه ، اود آندانیر نال لارا. نال لار ده بیر بیر بیرینه. یئر عالمین اود گؤ تورور
. تکجه قالیر بیر پالان ، بو سوزلرین هامیسی یالان .

خوی روایتی / روایت ائده ن : رحمتلی آنام " علویه خانیم "

۱۳۵۴/۱۰ /۲۰

پیس پیس لی پوسته خانیم

بیر گون وارایدی بیر گون یوخ ایدی . گون لرین بیرینده بیر پیس پیس لی وارایدی کی ائوده قالماق دان داریخیر . چیخیر ائشی یه . راس گلیر بیر سیچانا . سیچان دئیر : " هارا پیس پیس لی ؟ " پیس پیس لی دئیر : " دیلین لال اولسون گو زون کور اولسون نیه دئیرسن پیس پیس لی دئه گینه پیس پیس لی پوسته خانیم ساش لاری دابان اوسته خانیم هارا گئیرسن ؟ " سیچان دئیر : " پیس پیس لی پوسته خانیم ساش لاری دابان اوسته خانیم هارا گئیرسن ؟ " پیس پیس لی دئیر : " گئیره م یا آره یا گؤرا! " پیس پیس لی دئیر : " منی ووراندا نه یی نن وورار سان ؟ " سیچان دئیر : " قوبروغومون اوجونان گو زله ره ن سورمه چکه رم . " پیس پیس لی دئیر : " پس گله ره م . " سیچان نان پیس پیس لی آر ارواد اولورلار . بیرگون سؤزلری اولوب ساواشیر لار . پیس پیس لی ایستیر گئده دده سی گله کی کی قیچی بودرویور . دوشوری دوه ایزی درین گؤله . نئینیری چیخانمیری . یولدان گئچه ن آتدیلارا دئیر : " آی آتدیلار فیض باراتدیلار ، خان ائوینه گئده ر سیز یاغلی پیلوو بییه رسیز سیچان سولو به یه دئیه ر سیز پیس پیس لی پوسته خانیم ساش لاری دابان اوسته خانیم دوشوب دوه ایزی درین گؤله دئیر گلوسین منی چیخاتسن . " آتدیلار خان ائوینه گئده ر لر یاغلی پیلوو بییه رلر سیچان به یه دییه ر لر : " پیس پیس لی پوسته خانیم ساش لاری دابان اوسته خانیم دوشوب دوه ایزی درین گؤله دئیر گلوسین منی چیخاتسن . " سیچان بی ده گئده ر . ال اوزادار دییه ر : " آلینی وئر چیخاسی ! " پیس پیس لی دییه ر : " یاغیش یاغدی گون چیخدی هله سن تزه گلیرسن ؟ گئت گئت من سن نن کوسولی ! " سیچان بی هئی یالوارار

آمما پيس پيس لي لجه دوشوب أليني وئر مز. آخير دا دا سيچان جانا گليب
آجيغين نان ، دوه ايزي درين گؤله تورپاغ تۇ كوب پيس پيس لي ني باسديرار.

روايت تاريخي : ۴۹/۱۲/۲۳ - خوي

روايت ائده ن : رحمتلي انام " علويه خانيم "

آئين يازيسي

بيرگون وار ايدي بيرگون يوخ ايدي . آلاهدان سئوي هئش كيم يوخ ايدي .
 بير شاه واريدي و اونون بير خانيمي . گون لرين بيرينده شاهين خانيمي
 بيخيلان كيمي آنني نين دريسي سويولور . شاه گورور اونون آئيندا يازيب لار:
 " بو آروادي اوغورلوعا خاطر توتوب باشين قيرخاقلار . "
 شاه قالير آل دن آمانا ونئينه سين نئينه مه سين اوغلون چاغيرير دئير : " بو
 اونون آنني نين يازيسي دي و سيلمه ي اولماز . بيزيم ده بو مملكت ده آير
 حيا ميز وار و من دئيره م ائله گيزلينجه آنان دا گوتوروب گئت اوزگه بيريره و
 او قدر اونان اوردا قال كي آنني نين يازيسي باشينا گليب قئيده سيز . "
 شاهين اوغلو آناسي ني دا گوتوروب چيخير يولا . اوزاق بير ييره گنديب
 آدسانارينني گيزله ديللر . شاهين خانيمي اوردا بير به ي آروادي نان دوست
 اولوب بيرگون گنديلر حاما . يويونوب گئجينيللر و حاما ن چيخاندا ، به
 بين خانيمي گوروركي قيزيل گردنبندي يوخ دي . هرياني آت ويريب اوس
 چيخيرآما اونني تا پانمير . ظن ني گندير شاهين خانيمينا . نيه كي حاما
 قوروغ ايدي واونان علاوه هئش كس حاما دا يوخ ايدي . ايش چكير شيكايه
 ته و اونون باشيني قيرخيب شهري دؤد دؤره دولانديريللار .
 نچه گون سورا كنيزلر چيخ لي پالتار لاري يو يوردولار كي آل لرينه بير شئي
 دير . تشت ده كي پالتارلاري ييره توكوب ايش لريني آختاراندا ، قيزيل
 گردنبندي تاپيب خانما موشتو لوخ وئريللر . به بين خانيمي گورور كي ناحاخ
 ييره خاها بؤهتان ويريب او آروادين آبيرينا توخونوب دي . پئشمان اولوب
 گنديرحلال ليغ آماغا كي گورور اونار او ائوي بوشالديب گنديب لر . قاپي

قونشودان اوناري سوروشوب آختارسا دا هئش کس اونارين هارا گتتيح
لريني بولمور.

شاهين خانيمي اوغلونان برابر اؤز مملکت دَرينه دُونوري و گينه باشليير
، گئشميش ده کي کيمي قصرده اؤز خانيم ليغينا . گؤي دن اوچ آلما دوشور
، بيري منيم بيري سنين بيري ده ناغيل ديبه نين .

خوي روايتي – ۷۴/۷/۳

روايت انده ن : رحمتلي آنام علويه خانيم

ايشيديب يازان : علیرضا ذیحق

اوستا دندی من دندیم

اززل کی منیم واریم ایدی ، گنچی قیلی شلواریم ایدی. قورباغا آتیم ایدی ،
 توسباغا پئشوازیم ایدی . کاوار قیلینجیم ایدی ، مه ی جومک قَلخانیم ایدی
 . گنتدیم حمامه دندیم اوستا منه بیر فیته . بیر فیته وئردی شال کیمین ،
 اوزومه باخدی مال کیمین . دندیم بئله خبر مبر وار ؟ دندی بیغ لارین چوخ
 یاغلی دی . دندیم یاغلی - یاغلی بیلدیر چین لر یئمی شه م. دندی اثرکه ی
 ایدیلر یا دیشی؟ دندیم گو ی ده اوچاندا گور موشه م . دندی پس قیش لارین
 نییه چیرمالیدی ؟ دندیم درین - درین دریا لاردان گئشمی شه م . دندی سویو
 ایسسی ایدی یا سویوق؟ دندیم قورو آکن گو رموشه م . دندی باش گوزون
 نییه اون لودی ؟ دندیم بؤ یوک - بؤیوک ده رمان لاردان گئشمی شه م . دندی
 بیه گون ده نچه باتمان دن دارتایدی؟ دندیم خراب آکن گورموشه م . دندی
 گئت باشلا گینا ایش لرین! دندیم ایش گورمه یه یوخ من به ی لی یه گلمی
 شه م. دندی پس من نن قورخ . دندیم بؤیره ن اوخ !

- خوی روایتی / ۱۳۵۱/۱۱/۸ روایت ائده ن : رحمتلیک آنام " علویه
 خانیم" / بيله نچی قیسّا، اوشاق یانا و آزچوخ وزن لی و قافیه لی
 ناغیل لارا " قوشماجا " دا دئمک اولار .

آخساخ لولئھين

بیر گون وارايدی بیرگون یوخ ایدی. گونلرین بیرینده آخساخ بیر لولئھین وار ایدی. اؤزوده لاپ شئیطان توخومی. عمی سی نن لجه دوشوب گئدیر اونون جویز لرین اهمه یه. چووالی آتیر چیی نینه دوشور یولا. راس گلیر بیر خوروزا. خوروز دئییر: "هارا؟" دئییر: "گئدیرم اوغورلوغا." قوشولولار بیربیر لرینه دوشوللر یولا. گؤروللر بیر ستلجم ائششک گلیر. ائششک کی بولور گئدیللر اوغورلوغا سوروشور نه قدر یولدی؟ لولئھین دئییر: "باشین نان گؤتونه بیر آغاش یول دی." ائششک دئییر: "پس من ده وارام." سورا گؤروللر بیر ایلان اونان آلپلار نیشان و اودا اونلارا یولداش اولوب دوشوری یولا. چاتا چاتا بیر توخماق دا اوننا رینان آیاغ اولوب گئجه نین یاریسندا،

چاتیلارلولئھی نین عمی سی گیله.

لولئھین باشلیر هره نین ایشینی دئمه یه کی عمی آروادی اونارین سسینه آیلیر. دئییر: "دوکیشی کی دوبر دیمیز داغیلدی. ائوه اوغرو دوشوب!" کیشی دئییر: "یات کی حتمن بوله ن قره باسیب یوخوزاد گوروب سن." آرواد سسله نیر: "یوخوزاد ندی کیشی؟ یانین یئره وئریب آخماق دانیشما!" لولئھین چووالینی جویزی نن دولدورودی کی کیشی گئدی پیه یه گوره نه خبر کی ائششک بتر دن آسقیرب اونوقورخوتدی. قاشدی دالا کی ایلان دولاشدی قیچینا. آرواد دا دوردی چیراگی یاندیرا کی خوروز قاناد چالیب لامپانی سؤندوردی. بو آندا لولئھین سسینی بوغازا سا لیب دولو چووالینان دئدی کی گلین گنده ک. اونار چیخیب گئدنده کیشی ایسته دی اوناری توتا. ائشیی یه چیخینجا آما توخماخ تاپداندی باشینا. توخماخ دا اؤزونو اونارا یئتیردی. اوتودولار بیرقویونون آغزیندا کی جویز لری بؤلسون لر. لولئھین دئدی: "دوزون ایسته سه زمینم جویز دن خوشوم گلمز. پاییمی

علیرضا ذیق بین تورکجه اثرلری - آلتینجی کیتاب: آذربایجان ناغیل لاری

وئره جه یه م اونا کی قویویا آتدیغیم داشی تئز چیخاردیب منه وئره . " لولئهین قویا بیر داش سالماخ همی ، هامی بیردن تپیلدی قویا و لولئهین ده قویونون آغزین قویدو. سورا دا بیر چووال جویزی نن ، آخسی یا آخسی یا دوشدویولا. آلاها باخ تار ی یا باخ سن بودونیا نین ایشینه باخ . دنیا هئش زاد ، هئش زاد دان دا بیر شئی آسکیح .

خوی روایتی - ۷۵/۱۱/۹

روایت آنده ن : رحمتلی آنام " علویه خانیم "

صبیر دا شی

بیر گون وار ایدي بیر گون یوخ ایدي ، آلاهدان سئوای هئش کیم یوخ ایدي . فاطما آدیندا بیر قیز وار ایدي . بو قیز هرگون ائودن چیخیب مکتبه گند نده ، قولاغینا بیر سس گله ردي کي : " آی فاطما ، فاطما ، فاطما ا ؤلو یه قیسمت سن فاطما ! " هایانا دا دؤنوب باخیردي هئش کیمی گؤر موردي . آخیر دا بیر گون جانا گلیب هر زادي دده آنا سینا آ شدي دئدي . آنادده سیي ده تئز آل آیاق ائلي ییب وار یوخ لارین ساتیب اؤزگه شهّره چیخد یلار . آز گئندیلر چوخ گئند یلر بیر عالمه یول گئند یلرآما یولي آزدیلار . گؤردو لر هر یان چؤلدي و به بیرئیل گلیر . توز دومان ایچینده آز قالا ایتیردیلر کي گؤز لرینی یو موب آچانا ، بیر باغ گؤردو لر . فاطما تئز گئندي باغین قاپی سین دؤیدو کي بلکه بیر آز دینجه له لر . باغین قاپیسی آچیلدي و فاطما گیردي ایچه ري . آنا دده سی ده اونون دالیجا ای چه ري گیرینجه ، گؤردو لر نه باغ وار نه بوستان . چؤ لون ایس سی دي و گؤز ایشلی بینجه قورولوق . فاطما دان دا خبر یوخ دي . نه قَدَر ده آغلی ییب سیزلادیلار فایداسی ا ولما دي و گؤردو لر آز قالیر قاش قره له و تئز اوردان چیخیب گئتمه سه لر قوش قوردون یئمی اولاجاخ لار .

فاطما اؤزونو با غدا تح گؤروب آنا دده سین نن ده خبر اولمادي . آژ سوز دولانیردي بلکه بیر شئی تاپیب یی یه کي بیر بولاخ گؤردو و اونون یانیندا قیزیل بیر تاس کي ایچی دو لو میوه ایدي . یئیب ایچیب تزه دینجه لمیشدي کي اونو یوخو آپاردی . صوب کي دوردي گؤردو باغین دبینده بیر عیمارت وار گل گؤره سن . گیردي ساختیما نا و د ولانیب گزنده اوتاق لار گؤردو آینا بند ، کي هر اوتاق یئددي ا وتا غا آچیلیر . هر یان دولود ایدي نا ز

نعمتي نن و اوتاق لارين بيرينده خزنه لي بير حمام كي ايسسي سويو دو م د ورو چاغليردى . دوشور خزنه يه و چيميب چيخان نان سورا ، ها سسلير اونا سس وئره ن اولمور . قيخ پيلله چيخيب گندير اوس طبقه يه و گورور گينه ايچ ايچه بير اوتاخ وار و لاپ ديب ده بير تخت . ياخين لاشيب اور تو يو آجان كيمي ، گوردو تخت اوسته بير اوغلان . اوغلان يوخودادي و بدني دولو ابي نه نن . باشي اوستونده ده بير دوعانان يازي . گوردو كاغازدا يازيب لار : " هر كس قيخ گئجه گونوز بو شاهزاده نين باشي اوسته اولو و هرگون بو دوعا ني اوخويا ننان سورا بير ايينه اونون بدنين نن چيخاردا قير خيمجي گون بو جوانين طيليسمي سينيپ آسقيريب آيلا جاخ . بو مودت ده ده يئيب ايشدي يي گونده بير دنه بادام اولاجاخ و بير اوسكي سو . "

فاطمه اوتوز بئش گون بو چتين لي يه دوزوموشدوي كي گورور قره چي لر ين سسي گلير و زيرنا بالابان چاليب دئيب گولمه ده ديلر . بير ا ووش قيزيل گوتوروب گندير دورور دووارين داليندا و سسله نير كي " آي آغا لار خانيم لار بير عا لمة قيزيل آيب قيز لاريزدان بيرين منه كنيز وئرين كي تح ليح دن لاپ بيخمشام و ايستيه م منه قولاخ يولداشي ا ولا . " كند يرين باشينا بير دويونچه دولويوب باغين دووارين نان توللور ائشي يه .

قره چي لرده بير قيزي كنديره باغلي ييب فاطمه يا دئيللر چح يوخاري . فاطمه دا زور بيللاهيئا ن كنديري چكيب قيزي دووار دان يئنديرير يئره . دئمه قره چي قيزي دا او بيژ لردن و فاطماني ديله توتوب هئي اونان سؤز چكيير .

آمما فاطمه هر زا دي دئسه ده اوغلاننان هئش سؤز آشمير . تاكي قيز اونو گودوب گورور كي فاطماني چوخ گونو اوس طبغه ده گئچير و اوسته چيخينجا قاپيني با غلي ييري . تاكي گؤز گؤز ائليير و بير گون فاطمادان تئز گيرير اوتاغا و بير بوجاخدا گيزله نير . سورا فاطماني گورور كي گند ير تختين باشينا و اوجادان بير دوعا اوخويور . بويلانيب با خاندا گورور كي تخ ده آي كيمي بير ا وغلان وارو فاطمه دوعاني اوخويوب قورتولاننان سورا اونون بده نين نن بير

ایبینه چکیر ائشي یه . قیر خیمجی گون ایدي کی قره چي قیز گینه ایچه ری تپیلیب فاطما یئتیر مه میش او دوعانی اوخو یوب ایبینه نی اوغلانین بدنین نن چیخاردیر . فاطمانین خبری او لوب ایچه ری گیره نه گورور کی اوغلان آسقیردی و باشینی قوغزویوب قره چي نی گوردو ودئدی : "سن کیم سن نه چي سن بوردا نئینی سن ؟" قره چي اوزونو فاطمانین یئرینه قویوب باشلادی فاطمانین احوالاتینی اوز عوصینه اونا دئمه یه . "سورا اوغلان فاطمانی گوروب سورشدی کی بس بو کیم دی کی قره چي قیز دئدی : "او دا منیم گنیزیم دی . " اوغلان دا بولمه دن قره چي یه ائلچی دوردو و فاطما دا دینمز دانیشماز اوزونو توتدو آلاهیین در گاهینا و دئدی : "آی آلاهییم سن ائله اوزون هر زادی یاخچی بو لورسن و گینه سن بوله ن یاخچی دی . بو اوغلان منیم قیسمتیم ایدي کی ایندی ایش بئله گتدی و اوزون سن کی گرح بیر چاره ائلی یه سن ."

قره چي قیزی اولور خانیم و فاطما دا کیفلت لیح ائلیر . طیلیسمین سیندیغینا گوره ده ، او چؤل بیابان گوزل بیر شهر اولور و باغدا آل الوان بیر قصر کی صغیر دن کبیره هامی اوغلانین ایطاعتینده اولوب اونی شاهزاده سسلیر لر .

گونلرین بیرینده شاهزاده ایستیر سفیره چیخسین کی خانیمینا دئیر : "گویلون نه ایستیر دئه آلیم . " اودا دئیر : "بیر اوسکوده یئر له شن اپیک بیر دونوق . " سورا دا فاطما یا باخیب دئیر : "سن ده نه سو قه ت ایستیر سن دئه گینه . " فاطما دئیه ر : "هئش زاد . سیزین ساغلی غیز ائله منه بس دی . " اوغلان آل چح مز و قیز آخیر دا دئیه ر : "منه ده بیر صبر داشی گتی . " شاهزاده گندیب گلینجه قره چي قیزی او نون باشینا مین جوره اویون گتیرهر که بلکه قاچا غینی سالا آما فاطما گینه دؤزه ر . اوغلان سفردن قئید یب قصره یاخین لاشاندا قیچی دبه ر بیر داشا و یادینا دوشهر کی صبر داشی آلمی ییب . قیلیغ عوض لی ییب چیخار بازا را و

عليرضا ذيق ين توركجه اثرلري - آلتينجي كيتاب: آذربايجان ناغيل لاري

و هر يئري آخ و له ي ائله ر آما صبير داشي تا پانماز . آخيردا بيري دئيه ر كي من ده وار آما بير شرطي وار . او دا بوكي دئيه سن كيمه آيسان . شاهزاده د بيه ر : " ائوين كيفله تينه . " توكانچي د بيه ر : " بوني ايستي يه ن هئش واخ كيفلت اولانما ز . اينما سان بونو آپارآما بونو اونا وئره ن نن سورا بير ديغه ده اونو گؤزدن قوپما . گؤر هارا گندير و نئينير . هازامان داشا دئسه يا سن چاتدا يا من ، تئز ياپيش بئلين نن كي يو خسا چيني بير گلين كيمي ا وولوب يئره توكوله جج . " شاهزاده كيشي كيمي قول وئرب اوردان آريلير . شاهزاده ني ده فيكير گؤتورور و گؤرور بو ايش ده بير سير وارو اوكمال دا آناخ دا بير قيز كيفلت اولانماز . فاطما نين سو غه تي ني وئره ر و گيز لين جه اونو بوسار گؤره ر نئينير . فاطما گنده ر ميظبا غا و صبير داشي ني ا له آيب بوتو باشين نان گليب گئچه ني تعريف له ر ودئيه ر : " صبير داشي صبير داشي ، سن صبير لي سن يا من ؟ ايندي يا سن چاتدا يا من ! " بونو د بيه ن كيمي اوغلا ن گئچه ر قاباغا و ا ل آتار فاطمانين بئلينه و اوجادان دئيه ر : " سن چاتدا صبير داشي ! داغ دا اولسايدي بو عذابا دؤزمه ز دي . " صبير داشي پول پول او لوب تؤ كو له ر يئره و اوننا ن دامجي دامجي قان آندا نار . فاطما دا هوشدان گنديب سريله ر يئره . اوغلا ن فاطما نين ا ل اوزو ن نن او پوپ آ پارار سا لار تخته و هوشا گلنده ، اولوب گئچن لري اونا آنادار . سور ادا دستور وئره ر قره چي قيزيني دلي بير قاطيرا باغلي ييب او لونجه يئرده سوروتده لير . فاطمانان او غلا ن دا توي ائلي ييب شا دليق سسي هر يانا ياييلار . گؤي دن ده اوج آما دوشه ر بيري منيم بيري سنين بيري ده ناغيل د بيه نين .

روايت تاريخي : ۵۳ / ۹ / ۲۸

خوي روايتي / روايت ائده ن : رحمتليك آنام " علويه خانيم "

" گولوم گول " چيچه يی

بیر گون وار ایدي بیر گون یوخ ایدي ، آلاهدان سئوای هئش کیم یوخ ایدي
بیر شاه وار ایدي کی اونون قیزی ، باغا نین اوغلونان سؤووشموشدی بیر
گون قیز او قَدَر اوغلانین قولا غیتا اوخو یور کی اوغلان آنا سینین ائلچی یوللو
یور . آناسی گئدیر شاه قاپی سینا و اوتورور ائلچی داشی نین اوستونده
آروادی آپاریر لار شاهین یانینا و حال قضییه نی انشیدَن کیمی جینی جووود
اولوب اونو مه ییل موسکول یولا سالیر .

قیزین خبری اولوب گئدیر دوشور آناسی نین قیش قولونا کی اؤله قلام گره
گنده م اونا.

شاه گؤرور کی اوغلان بونون ساققیزینی یامان اوغورلوب و بئینینه سؤز
باتمیر . نئینه سین نئینه مه سین اوغلانی چاغیریر قصره و اونان ایکی
شئی ایستیر . آما بیری نین آدین دئمیر و شَط قویور کی اگر گند یب "
گولوم گول " گولونو تاپپ گتیر سن اوندان د بیه جه یه م .
اوغلان کی بولوردی بو آددا گول دنیا دا ته بیر د نه دی و اونو ندا یئری یوردی
بَللی دَییر دوشور قوصصه یه . گونو گون ن رنگی سولوب آز قالیر کی بیر
دری اولو بیر سوموه . بیرگون اؤز اؤزونه دانیشان دا اوغلانین آتی اونون
سؤزون انشدیر . دئمه کی بو آت سئحیرلی دی و اوغلانین دا خبری یوخدی
آت دیل آچیر دانیشماغا ودئیر : " قَم یئمه کی من سنی آپاررام دوز ا و او
گولون یانینا . "

اوغلان می نیر آتین بئلینه و آت گولله کیمی گؤتورله نیر . یئتیریلر بیر باغا
کی آت دئیر : " بونان بئله سی ده سنین ایشین دی . آما یاددان چیخا تما

عليرضا ذيق ين توركجه اثرلري - آلتينجي كيتاب: آذربايجان ناغيل لاري

كي سن باغا گيرمك همي بوتون گوللر ديهه جه لر كي " گولوم گول " منم .
اونارين سؤزونه باخما و دوز گنت باغين و سطينه . گولوم گول " چيچه بيني
كوه د ن چيخات و تو دابانا قاش منه ساري . بونو دا بول اگر آلين د يسه
آيري گوله ايشين ياشدي . داش اولوب يا پيشا جاخ سان بئره . " اوغلان
گيرير باغا و گورور گول لر ين هاميسي ائله بير بيرينه بنزير . آما نه قدرسس
كوو گلسه ده قولاغ آسمير . دوز گندير باغين اورتاسينا و " گولوم گول " چيچه
بين ي تورپاخ دان چيخارد ير و باشلير قاچماغا كي يئر گوي بيردن تيتريروتوز
دومان هاواني بورور . يئرده كي داش لاردا دؤنوب آدام اولوب دوشوللر
داليسيغا كي " توتون قويما بين قاشدي . " اوغلان آز قالير آله گنجه كي آت
اونو قورتاير . اوغلان ائله آتا مين مه يي گورور و شاهين قصريني .
شاه گولو گورجه سوينير و اوغلان تئز آكير باغچايا . شاه دئير " گولوم گول "
و گول قاه قاه چكيب گو لور .
پاديشاه باشلير ايکيمجي شر طين د ئمه مه يه كي اوغلاني فيکير گوتورور
. گند ير آتئين يانينا و دئير : " بودفه ده " ديل توكه ن " باليغ ايستير كي
حوووا ساليب اؤزي و باليخ لاري داربخمي يا . " آت ديهه ر : " اوسسون
داربخما . سني اورادا گوتورره م! " اوغلان مينير آتا و آت يئل کيمي داغ دره
ني آشيب دوز دورور " آورين داغي " نين گلّه سينده . اوغلان گورور كي هر
داشين ديبين ن بير بولاخ قئينير و آدديم باشي هر ئير گول دي و گول دي .
گول لر ده دولو دي قيزيل باليخ لارين نان . آت دئير : " بو گول لر ين اورتا
سيندا بير باغ وار كي اودا ائله دوز بورا بنزير . ايچري گئشمه همي بو تون
باليخ لار ديل آچيب دئيه جه لر " ديل توكه ن " منم . قولاغ آسمي يب دوز
گنده جه سن باغين ديبينه . تور آتيب باليغي توتماخ همي گينه
قاچاجاخسان . بو باغدا دولودي داشا دؤنموش آداملاري نان . "
اوغلان گيرير باغا و گورور گول لر بوز کيمي دونسادا گول لر و بولاخ لار دوم
دورو آخيلار . ايش لري ده دولودي قيزيل باليغينان . هاميسي دا آدام کيمي

دانشيللار. اوغلان هئش بير باليغين سؤزونه باخمير و گند ير چيخير لاپ باغين آخيرينا . توري آتير و " ديل توكه ن " باليغي توتان كيمي قره بولوت لار گوئي اوزون توتوب هر يئري قره لد يللر . اوغلان باشلير قا شماغا كي گينه داش لار آدام اولوب دو شوللر داليجا . آت دا دورمور و گيرير باغا كي اوغلاني قورتارسين . اوغلان دا آتامينه بين گورور و شا هين قصريني . پاد يشا ها خبر وئريللر كي اوغلا ن " ديل توكه ن باليغي " دا گتيريب دي . شاهها كي ائله بير دونيالاري وئريب سن سوينجه دن آز قالير چيچه يي چاتدي يا كي باليخ ديله گلير : " تئز اول اوغلاننان قيزي آل ل آله وئر كي يوبانسان دانشماخ يوخ دي . " شاه دا تئز قيزي چاغيرير و اونارين تويون باشلير . اوغلاننان قيز دا ئيپيللر ايچيللر مطلب لرينه چا تيللار . *

- خوي روايتي / روايت ائده ن : رحمتلي آنام " علويه خانيم " / روايت تاريخي : ۱۳۵۵/۷/۲۹ (بو ناغيل ادبي ديل ده يوخ ، بلکه نه جور د ئيپيلب اوجور يازيليب .)

چۆچه نين ناغىلى

بیرگون وارايدى، بیرگون یوخ ایدی. گونلرین بیرینده شاه عاباسین دوربونونون ده، بیر قری ن قوجا یاشیردیلار. قری سَحَرِي کیشی سینه چۆچه یاپیردی کی چۆچه پیشینجه، تندی رین کولبه سیندن گۆتورلندی قاشدی. قری نین بیر آلی اولدی بیر آته یی. اوقاشدی چۆچه قاشدی آما اونا چاتانمادی. چۆچه نی بیر قورد گۆروب آغزی سولاندى. ایسته دی بییه کی چۆچه دئدی: "

تَلَسْمَه قوي بیر سۆزدئیم سورا . "

قورد دئدی: " تئز اول یوباتما! " چۆچه دئدی:

من یاغلی چۆچه ایمشه م /بیر تندی رده پیشه رمیشه م/ کولبه سین نین
قاچارمیشام / نئچه قاپی آچارمیشام / سن بیه کیم سن منی بییه سن ؟

قوردون بو سۆزلردن آغزی نین دادی قاجیب گۆردو یئسه ده قالاجاق دیشینی دیبینه . چۆچه نی یئمک دن واز گئشیدی و چۆچه ده ساللانا ساللانا
دوشدی یولا. گئتدی . چاتدی بیر ایلانا و ایلان گۆردو بو گون ده آلاه روزوسونو
یئتیریب دی. سوروندی چۆچه نی توتوپ بییه کی چۆچه دئدی: " بیر دَیْقَه آل
ساخلا کی سنه سۆزوم وار . " سورا دئدی :

من یاغلی چۆچه ایمشه م /بیر تندی رده پیشه رمیشه م/ کولبه سین نین
قاچارمیشام / نئچه قاپی آچارمیشام / قورد قووب قاچارمیشام/ سن بیه کیم
سن منی بییه سن ؟

ايلان گوردو بونون سؤزلرين ن قان ابي گلير و اونويئمه سه ياخچي دي.
چؤچه گينه دوشدي يولا وگئتدي . يئتيشدي بير تولكويه . تولكو گوردوي
گئشمه لي تيكه دَبي و ايسته دي اونوي بييه كي چؤچه دئدي :

من ياغلي چؤچه ايمشه م /بير تنديرده پيشه رميشه م/ كولبه سين ن
قاچارميشام / نئچه قاپي آچارميشام / قورد قووب قاچارميشام/ايلان گوردو
جوشارميشام /سن بيه كيم سن مني بييه سن ؟

تولكو گوردوي چؤچه قره قورخو گلمه يي ن ايسدير اوزونو قورتارا كي دئدي :
" قوجالميشام و قوجاليق اوزوده بير دَد دي بالا دا ، ياخينا گل اوتو ديليمين
اوجوندا كي گوروم نه دئبي سَن . قولاخلاريم بو گونلر ياخچي ائشيتيمير ."
چؤچه ده آللانيب چيخنجا اونون ديلي اوجونا ، تولكو ده ديلي ني آغزينا
چكيب، لَد دَتي ن اونوي چئيني ييب اودور.

خوي روايتي - ۵۸/۱۱/۲۱

روايت ائده ن : رحمتليك اَنام علويه خانيم

پادشاهین کیچیک اوغلو

بیر گون وارایدی، بیر گون یوخایدی، آلاهدان سنوای هئش کیم یوخایدی. گونلرین بیر گونونده بیر پادشاه وارایدی کی اونون اوچ اوغلو وارایدی. بیر گون ایسته بیر اونلارین اوچونوده ائولندیرسین. کیملری اونلارا آلماق ایچون فیکره دوشور. بونا گوره ده وزیر- وکیلی خبر ائله ییب اونلاری بیغیر باشینا. هامی لیق لا بو نتیجه یه یئتیریر لرکی شهرین قیزلارینی بیر یئره بیغیب اوغلانلارین آینه بیر تیرکمان وئره لر. هر اوغلان بیر اوخ آتاراق او اوخ هر هانسی قیزین آیاقی اؤنوده دایانیرسا او قیز اونون اولا. اول ده بؤیوک اوغلان بیر اوخ آتدی و بئله لیکله وزیرین قیزی اونون اولدی. وسط اوغلان دا وکیلین قیزین بلله ییب اوخونو آتیر. قالیر کیچیک اوغلان. کیچیک اوغلان کی اوخونو آتیر ده بیر بیر قره داشا و هامی ناراحات اولور. نئچه گون کئچیر و اوغلان اؤز طالعینی دوشونه رکن قره داشا یاخینلاشیر. قره داشی یئرینده ن دبه رتمک ایسته یینده، گورور اونون آلتیندا قویو وار. بو ایشده بیر سیر آنلا ییب قویونون ترکینه یئیر. آیاقینی یئره قویوب قویماز، قویونون دیبینه بیر قایی گورور. قاپینی آچارکن اوزونه بیر باغ آچیلیر. باغا گیره رکن اوره یه یاتان سنویملی بیر سس، اونو اؤزونه ساری چکیر. سسه کی یاخینلاشیر بیر قیز گورور. بیر قیزکی گوزه لیکده، اونون تایی و برابری یوخایدی. نئچه گون بیر لیک ده اولارکن اوقدر اونلارا خوش کئچیرکی گونلرین سای- حسابی آلریندن چیخیر. آنجاق بیر گون قیز اوغلانادئیرکی: «قره قایدیب آنانلا بو واقعه دن سؤز آچدیقدان سونرا، پادشاهی و بوتون قوشونونی قوناق اولماق ایچون بو باغا گتیره رسن.

اوغلان قيزلا وداغ لاشيب قصره قايدير. جرياني كي شاها آچيب دئير، شاه ائله فيكر ائليركي اوغلونون باشينا هاواگليب. وزيردن تدبير ايسته بير و اودا جوابدا دئير: «شاهيم ساغ اولسون، منجه گرگ اونون اوره ييني سينديرمايق. او دئيهن كيمي گرگ ائله قوشوندان بير حصه سيني گوتوروب صباح ناهار اوستو قره داشين يانينا گندهك. اگر اوغلانين سوزو دوز چيخدي كي هئچ، اگر سوزو دوز اولماسا اودا بير زاد آلدن وئرمه ميشيك و آخشام كي اولدي سارايا دؤنهريك.» پادشاه وزيرين سوزونو قبول ائله بير و صابا حكي گون هامى بير ليكده قره داشا ساري يولا دوشورلر. اوغلان نئچه كي دئيميشدي، اوجورده اولور و هرزاد دوز چيخير. پادشاه گنديب باغداكي كوله فرنگي ده اوتورو و قيزي گورور كي جنته اوخشار باغدا قيزيل قابلاري دويوايله دولدوروب لشكري دويونجا ئيديردير. نهايته ده قيزيل بشقابلاري اونلارا باغيشلاير. پادشاه بو عالمه حيران ايدي كي گوي دن آسلانميش بير آما گورور. آل آتيب آلماني توتماق ايسته ركن، آما گويه گندير. قيز شاها دئير: «سيز زحمت چكه بين. آلي نيزي يوموب آچساز، او جوزدا گوره رسيز» پادشاه بو ايش دن چوخ حظ ائله ييب آخشاما ياخين، وزيري ده گوتوروب لشكرله بيرليكه سارايا قايديرلار. آما اوغلان قالير قيزين يانيندا. بير گون كي اوغلان باشيني قيزين ديزي اوسته قويوب ياتميشدي، او واخت آييليركي گورور بير چؤلده يالقيز- يالقيز اوزانيدي. نه قيزدان خبر وار نه باغدان. آنجاق بير مکتوب باشي اوسته گورونور. مکتوبا باخاركن قيزين خطيني تاني بير گورور قيزيازيب كي: «اگر مني سئويب آماق ايسته سن، گرگ كي دميردن بير جوت چاريق گئييب دمير چليك له منيم داليمجا گزه سن. هازامان اونلار داغيلسالار، اودا من سني نم سنده منيم.» اوغلان كور- پئشمان يولادوشوب سفيل- سرگردان دولاناركن يولدا اوچ دئوگورور. دئولر بير- بيرلري ايله دئيشيرديلر. اوغلان ايشين نه اولدوسوندان باش آچماق ايچون ياخينا گندير. بيري دئير: «دده ميزدن بيزه اوچ شئي قاليب دي. خالچا، قمچي و بير دانا

بۇرك. اونلاري بۇلوشدورمك ايچون سۇزوموز چيخيپ. اگر بۇركو باشينا قويوب خالچا دا اوتوراسان قمچيني چيرپاراق ووراسان حضرت سليمان عشقيه اوسنيها را دئسهن آپارار». پادشاهين اوغلو واختي غنيمت بيليب اونلارا دئيير: «بو كي بيرزاد دئييل. من اوچ دانا داش آتاچاغام. كيمسه او داشلاري تاپيب گتيره بيلسه، بونلارين هاميسي اونون اولاجاق. دئولر اونون سۇزونه باخيپ داشلارين داليجا دابا نا قوت گۇتورله نيرلر. اونلار قاچيب داشلاري تاپاناجان، پادشاهين اوغلو بۇركو باشينا قويوب قمچي آلدە خالچا دا اوتورور و دئيير: «حضرت سليمان عشقيه له سئوگيليم يانينا گئتمك ايسته بيرم.»

پادشاهين اوغلو گۇزونو يوموب آچانا قدر اؤزونو بير باغدا گۇرور و قيز اونو اورادا گۇرمك ده تعجب دن بارماغيني ديشله بير.

آنچاق بير سۇز دئيه نمير و اوغلان ايله شنليك ده اي لنجه ده اولور تا كي بيرگون، قيزين نديمه لر يندن بير، شيطانليق آنديب قيزين شاه باباسينا اونون بير اوغلانلا گون كئچيرمه سيني سؤيله بير.

شاه انشيدە ركن دستور وئرير اوغلاني توتوب اونون يانينا گتيرسين لر. شاه دئيير: «سنين بوردا نه ايشين وار؟» اوغلان دئيير: «آلا هين امري و پيغمبرين شرعي نن سنين قيزين لا ائولنمك ايستيره م.» شاه دئيير: - «سۇزوم يوخ. آما منيم ده بير شرطيم وار. اودا بوكي فلان يئرده بير قصاب كيشي واركي اونون سيرريني ايندي يه جان كيمسه بيلمه ييب. اگر قيزيمي ايسته سن گركديركي او كيشيني تاپيب سيريني منه دئيه سن. اوغلاندا قبول ائله ييب يولا دوشمك ايسته بير. گيزلت ديگي بۇركي، خالچاني قمچيني تاپيب و حضرت سليمان عشقيه «مني قصاب كيشي نين يانينا قوي.» دئييب اؤزونو قصاب كيشي نين توكانيندا گۇرور. بۇرك باشيندا اولدوغو ايچون ده، كيمسه اونو گۇرمه بير. قمچي له خالچاني گيزله دندن سونرا بۇركونو جيينه قويوب قصابلا راست لاشير. قصاب اوندان نه ايسته دي ييني سوروشاندا سونرا، پادشاهين اوغلو دئدي: «من آت آماغا گلمه ميشم.

غريب اولدوغوم ايچون بو گئجه نېسنه قوناق اولماق ايستيره م. « قصاب كيشي اونون سؤزونو يئره سالما دي و اونو قوناق آپاريب چوخ حرمت ائله دي. پادشاهين اوغلو آما دؤزمه ييب حقيقتي بوسبوتون آچدي وئدي. قصاب كيشي اوزونو اونا توتوب دئدي: « منيم سيرريمي بيلمه سن ياخشي دي. منيم سيرريمي آنلاماقلا اؤلمه يين بيردي. ايگيت لي يهن يازيقين گل سين. سحر كي اولدي دورگئت بيرده بويانا دولانما. » پادشاهين اوغلو باشلا دي آندا- قسمة كي حتمن گرگ من سنين سيرريني بيلمه. او قدر يالوار- يا خار ائله دي كي آخير دا قصاب آياغا قالخيب ايشقاب دان قيرخ كليد چيخارتي و پادشاهين اوغونو بير سالونا آپاردي كي اوردا قيرخ قاپي وارا يدي. قاپي لاري كي بير- بير آچيردي هره سينده بير آدامين سوموكلري گؤرونوردي. قصاب دئدي: « بونلاردا سنين كي مي منيم سيرريمي بيلمك ايستيرديلر. آما هاميسيني اؤلدورموشم. سيرريمي سنه دانيشا جاغام آما آنلا ياندان سونرا، سني ده بونلار كي مي اؤلدوره جه يم. منيم سيرريم بئله دير، قولاق آس! »

من عم قيزيم لا ائولنيب اؤزومو چوخ خوشبخت بيليرديم. آما بير گئجه كي يو خوددان آيلديم، گؤردوم او يانيمدا دئييل. بير آز كي كئچدي گؤردوم گلدي. هاردا اولدوغون كي سوروشدوم سوباشينا گئتمه يين آنلاتدي. بونون اوستوندن بير مدت كئچدي. يئنه بير گئجه آيليب عم- قيزيمي گؤرمه ديم. آما هاننان گئژدن اونون گلمه سيني گؤردوم و جاوابدا يئنه همان سؤزو ائشيتديم. صاباح كي گون آيمي كسر كن اونو دوزلا ديم تا يوخوم گلمه سين. گئجه ياريسي ايدي كي قئنانام اتاقا گيردي و مني يو خدا گؤردوك دن سونرا عم قيزيمي آيلديب « دورگنده ك » دئدي. قئنانام لا خانيميم يولا دوشدولر. من ده تئز آيليب اونلاري بوسما قا باشلا ديم. گؤردوم حيه ط ده ايكي آت وار. بيرينه عم- قيزيم بيرينه ده قئنانان مينيب يولا دوشدولر. منده ماجال وئرمه ديم. آتيمي مينيب اونلارين داليجا دابا نا قوت چايديم. اونلارين بير قالايا

عليرضا ذيق ين توركجه اثرلري - آلتينجي كيتاب: آذربايجان ناغيل لاري

گيرمك لرين گوردوم. آتدان يئنيب منده گيزلين- گيزلين و سس سيز سمير سيز قالايا گيرديم. قالا دولوايدي حرامي لر ايله. قئينانام يئتيرجك، داپانمادان لوت سويونوب باشلاادي حرامي لرايله اويناماقا. عم قيزيمي دا آپارديلار بير اُناقاكي حرامي لرين باشچي سي اوردا ايدي. حرامي لرين رئيسي عم قيزيمي گورجك اونون يوبانماسيندان حيرص له نركن باشلاادي يامانلاماقا. سونرا ساچلاريندان ياپيشيب اونو قوينونا آلماق ايسته دي. قان گوزومون قاباغيني توتوب قيلينجي چكرن يومولدوم حرامي لر اوستونه و باشچي لاريني قانينا غلطان ائله ركن قارانليقدا گوزون ايتديم.

آتي مينيب ائوه ساري يوللانديم. يئرئمه گيريب اوزومو يوخويا ويرماقلا بيرگه، عم قيزيم دا يئتيردي. هئچ دينمه ديم. ناهار چاغي ايدي كي عم قيزيم لا قيناناما دئديم كي گئجه ني بير يوخو گورموشم. يوخومو سيزه دئيه جهيم آما قلبي نيزه آمايين. بئله ليكله باشلاديم گئجه ني هر نه اولوب كئچميشدي اونلارا تعريف له مه يه. آما سوزوم هله قورتولماميشدي كي قئينانام ايشيني آنلايب برك دن اوزومه توپوردي. اونون توپورمه سي له منيم سئحير- جادو اولماغيم بير گوز قيريمي چكمه دي. من اولدوم بير ايت و ائودن قاويلديم. هاپيليدي يا هاپيلدي يا قارداشيم گيله گئتديم. آروادي من گورجك «ايت گئت» دئي و مني قاودي. آما من گئتمه ديم. گوزلريمي قارداشيم قيزينا ديكيب. ديل سيز- ديل سيز اورهك سوزلريمي آنلاتماق ايسته ديم.

قارداشيم قيزي باشلاادي آتاسيني چاغيرماقا كي بو اتين گوزلري قصاب عمي مين گوزلرينه بنزه بير. قارداشيم دا حيرص له نيب اوشاقا آجيقلاندي. آما قيزدا آل چكمه دي. دئي: «اينانميرسان بير باخ، لاپ قصاب عمي نين گوزلري دي..» قارداشيم ياخينا گليب گوزلريمه باخاركن بير كتاب گتيردي و اونون قاتيني آچيب بير نئچه سئحيرلي دعا اوخودي. دعا بيته ركن منيم جلدیم ده يي شي لیب اؤز شكليمه قايتديم. باشيمدان كئچه ني قارداشيم دانيشاركن، بير نئچه سئحير- جادو منه اؤيره ديب اونلاري طيليسمه

سالماق قرارینا گلدیم ائله ده اولدوو قئینانام ائشک شکیلنه دوشدی و عمقیزیم دا بیر گؤیرچین اولدی. ائششکی پیهیه باغلایب هر گون سحر ایشیم اونو دؤیمک دی او قدر کی دریسیندن قان آخا، عم قیزیم دا کی گؤیرچین اولوب، قونار پنجره نین هره سینه و هئچ یانا گئتمز. خوره ییمی یئیب آرتیقینی ایتین قاباغینا تۆکدوک دن سونرا، هر نه قالیرسادا او گؤیرچینین پایي اولار. اول ده هئچ نه یئمهز، آما اونداکی اولدوردوغوم حرامی نین باشینی گتیریب باشلایارام قامچی لاماغا، اونا قانادلارینی باشینا چکیب باشلایار ایتین آغزیندان قورتولموش آرتیق لاری یئمه گه».

قصاب کیشی بونلاری دئییب قورتارارکن خنجرینی چکیب اونون باغرینی دئشمک ایسته دی کی پادشاهین اوغلو سئحیرلی بؤرکو باشینا قویوب گؤرونمز اولدی. خالچانی قمچی لعیب و حضرت سلیمان عشقی ایله سئوگیلسی نه چاتماق ایسته دی. پادشاهین اوغلو سئوگیلسی ایله گؤروشهرکن یئنه هرزادی اونودوب گونلرین سایسیی الیندن چیخدی. تکی بیر گون یئنه اونو شیطانلادیلار و شاه اونون توتوقلانماسینا امر ائدی. آما اونا کی قصاب کیشی نین سیررینی پادشاهها آچیقلا دی، شاه قیزینی اونا وئره رکن یئدی گئجه یئدی گوندوز هر یاندا توی چالیندی.

۷۴/۱۰/۲ - خوی روایتی

روایت ائده ن : رحمتلی آنام " علویه خانم "

- بو ناغیل " خوی لهجه سینده یوخ بلکه ادبی دیل ده یازیلیب دی .

شانسي دورموش دل لَح

بیر گون وارایدي بیر گون یوخ ایدي گویون آلتیندا و یترین اوزون ده شانسي دورموش بیر دل لَح وارایدي. ایشي فَعَط شاهین باشین قیخماغ ایدي و اونون اوز گوزون ایصلاح ائلي یه ائلي یه ، شیرین صُحبت لر ائلي یه یدي .شاهین دا او سؤزلر دن خوشو گلیب آغزینی قیزیل گوموشون نَن دولدورایدي. وزیر ده کی دل له بین حیرصین قارنينا دولدورموشدي و هئي ویرنیخیردي کی بلکه اوني شاهین گوزون نَن سالا آنداچیر کی اونون باشینا ایت اویونی گتیره .

بیر گون کی دل لَح گنیدیردي شاهین باشین ویرا ، وزیر اونون قاباغین کسب دئیر: " دربارا گیرمه میش آغزان بیر دسمال باغلا کی شاه دئیر سنین آغزین نان ایی گلیر و تاپشیریب کی آیری بیر دل لَح گوره م . من نَن دئمه ح ، گینه اوزون بیله ر سن . " اویاننان دا گنیدیر شاهادئیر کی " دل لَح ده آزقالیر ایفاده سین نَن جیریللا و دئیر کی شاهین آغزین نان ایی گلیر . "

هاننان گنژد ن شاه گورور کی دل لَح گلیر و آغزینا بَح بَح دسمال باغلی بیب و گون ده کی آدام دَیي کی دینیب دانیشیماق دان آلی اولمازدي . " دل لَح کی ایصلاح دان قورتولور شاه قیزیل گوموش عوضی بیر نامه یازیر کی گنده بویون ده حَق قینی والی دن آلا . "

وزیر کی اوزاخ دان گوز قولاغ ایدي گورور کی شاهین حالینا اوسؤزلر هئش قَر غ ائله می بیب وگینه ده گوله گوله اونو یولا سالیر . اوچیخا چیخدا وزیر کسیر قاباغینی و دئیر: "اونه دی آلین ده ؟" دل لَح دئیر: " شاه هردن قیزیل گوموش عوضی بیله مه یئکه یئکه انعام لار وئره ر وایندي ده گنیدیره

م بو نامه ني والي يه گورسه دم كي هم مه شه كي كيمي يازديغي انعام لاري آلام . " وزير طاماحا دوشوب اونامه ني بؤيوج بير پولا آلا . سور ادا تر تله سيح اوغلون چاغيرار كي نامه ني والي يه آپارا و هرنه وئرسه آليب گتيره . وزير اوغلو نامه ني والي يه يئتيرينجه والي گوره كي شاه يازيب كي بير ديقه دؤزمه دن نامه گتيره نين باشين وپرين . وزير اوغلو دا هن هون ائلي بينجه گوره ر كي اونوي وئريلر جلا د آينه .

جلا د اونون باشيني كسيب قويار قيزيل تشته كي آپارسين شاهين حوضورونا . شاه اورتويو كنارا وئريب باخاندا گوره ر كي باش ، دل له بين باشي يوخ بلکه وزير اوغلونون كودي . وزيرين آلي آل دن اوزلوب هاي كووي گئدير گويه . شاه كي حال قضيي يه ني اورگه شير باشيني تولوبوري و دل له بين بير سؤزو يادينا دوشور و وزيره دئير : " بولبول اولدي قالدي گول ، ايستر آغلا ايسته گول . "

خوي روايتي / ناغيلي سؤيله ين رحمتلي انام " علويه خانيم "
روايت تاريخي ۶۷/۷/۲

قوردون ناغیلی

بیر گون وارایدی ، بیرگون یوخ ایدی . بیر قود وارایدی کی چوخ آج ایدی .
 آذلیق دان باش آلیر چیخیر یولا کی قاباغینا هرنه چیخسا اونو بییه . آزگنده ر
 چوخ گنده ر بیر آز یول گنده ر و یئتیسه ر بیر گنجی یه . گنجی یه دییه ر : "
 من گرج سنی بییه م . " گنجی گوره ر ایش یاش دی و دییه ر : " سؤزوم
 یوخدی آما قورخورام کی منی یئمه یی نن دویمویاسا ن . قوی گندیم بالا
 لاریمی دا گتیریم کی بلکه هامی میزی بیردن بییه سن . "
 گنجی گوردو قود یوماشانندی و آکیلدی گتندی . قورد اوتدو گوزله دی کی
 گنجی ایندی گلر بیر ساحات دان گلرآما گلیب چیخان اولمادی . آذلیخ بوله
 سین لاپ آیاخ دان سالمیشدی کی دوردی آیاغا . راس گلدی بیر قویونا و
 دئی : " من گرج سنی بییه م . " قویون گوردو بیر ایش گورمه لیدی و دئی :
 " سؤزوم یوخدی آما قوی بیر ديقه اوینو یوم سورا . " قویون اوزون بیر آتیب
 توتدی و دابانا قوووه ت قاشدی سوری یه ساری . قود گوردی بودا آل دن
 چیخدی و نئینه سین نئینه مه سین گینه دوشدی بولا . گوردی بیر آت گلیر .
 قاغین کسب دئی : " آت قارداش من سنی گرج بییه م . " آت دئی : "
 دوزی ائله من ده جان نان دویموشا م و ایستیره م کی ائله بیری منی بییه .
 سن نن ده یاخچی سین تاپماخ اولماز . فَعَطَ ماجال وئر کی " قَبیز باراتیمی "
 گتیریم کی بول کیمه م . " قود گلیب هن هون ائلی یی نه آت دا آرادان ووروب
 چیخدی . قود گینه آژ و سوسوز یولون توتوب گندیردی کی بیر دوه یه توش
 گلیر . دوه یه دئیر کی " سنی گوی ده آختاریردیم یئرده آلیمه دوشوب سن
 و تزیات یئره کی باشلی بیم پارتاخلی بیم . " دوه دییه ر : " آتیل بئلیمه
 کی گنده ح ائوه و نه جور راحت سا ن اوجور یئه گینه . " قورد آتیلدی دوه
 نین کؤششه بییه و دوه لؤه لویه - لؤه لویه گندینجه اونو یوخی آپاردی . دوه

کنده گیرینجه جما تین سس کووو قوردی آییندی آما حئیف کی گنژ آیلدی. بیر زامان گوردی کی آرواد کیشی آل ده دَیه نَح دوشوب لر جانینا و نه یثیب سن توشلی آش . قود جانین گوتوروب قاچیردی کی اؤلوسودوشدی بیرچؤلّه . تَرّه بیر نَفَس آلمیشدی کی گوردو گلیر ماللا رمضان و دئییر : " پیس یئرده آجلین آزیب دی و مزبورام کی سنی ییه م. " ماللا رمضان دئییر : " اؤلوم آلاّه آلین ده دی و منیم ده قیسمه تیم بو موش نئینه مَح دا . آما ایندی اذان وَ ختی دی و قوی اذان دئییب بیر ایکی رَکت ناماز قیلیم سورا . " یاخین بیر درمان وارایدی و چیخیر داما آلین قویور قولاغینا کی " آی میل له ت هارداسیز گلین هایما کی یوبانساز قود منی دیدیب پارتاخلی یاجاخ . " قورد اؤزونه گلنه گوردو آدام دی کی یوگورور اوستونه . اودا داینامادی باشلادی قاشماغا . چوخ داغ دره آشانان سورا اؤزون وئردی بیر داشین دبینه وئدی :

" گنئدین گوردون گنچی یئه قوی قالسین قورو قیچی . نئینیر سه ن ایکی نن اوچی . سورو صا بی اولاجای دین ؟ گنئدین گوردون قویون یئه قوی قالسین قورو بویون . نئینیرسه ن اویون مویون ؟ کؤپی اوغلی اویون باز اولاجای دین ؟ گنئدین گوردون آت یئه یانیندا یات . نئینیر سه ن قبز بارات ؟ زَمی موه صابی اولاجای دین ؟ گنئدین گوردو دَوه یه گینه گه وَه – گه وه نه اینکی مین گنئد ائوه . ائو صابی اولاجای دین ؟ گنئدین گوردون رمضان یئه یانیدا اوزان . نئینیر سه ن اذان مَدان ؟ اذان چکن اولاجای دین ؟" سورا دئدی : " آلاّه منی اؤلدور کی بلکه اؤروم نن ده یاخام قورتولسون ! " بو سؤزی بیر چویان کی اونا گؤزقولاغ ایدی ائشیده ن کیمی ، داغین باشین نان یئکه بیر داش دیغیرلی بیروقوردون باشینا دوشمه یی نن اونون اؤلمه سی بیر دَیقه چَحمیر .

خوی روایتی – ۱۳۶۴

روایت ائده ن : رحمتلی انام علویه خانیم

کوپه خانین ناغیلی

بیر گون وار ایدی بیر گون یوخ ایدی. گون لرین بیر گونی بیر کوپه وارایدی. بو کوپه بیر گون سحر دورور آیاغا و دوشور یولا. گنډیر دوشاب اوغورلوغونا. آزگنډیر چوخ گنډیر آزدان چوخ دان یول گنډیرتاکي بیر عقرب اونا توش گلیر. عقرب دئییر: " هارا بئله یول دؤبور سن آی کوپه؟ " کوپه دئییر: " زهر مار کوپه درد کوپه. نییه دئییر سن کوپه تنز دئه گینه خان کوپه! " عقرب دئییر: " هارا گنډیرسن خان کوپه؟ " کوپه دئییر: " گنډیرم دوشاب اوغورلوغونا. " عقرب دئییر: " منی ده اؤزه ن یولداش ائله رسن؟ " کوپه " اولسون " دئییر و دوشور لر یولا. آزگنډیر لر چوخ گنډیر لر بیر چووالدوزا راست گلیر لر. چووالدوز دئییر: " هارا بئله آیاق باسیر سان آی کوپه؟ " کوپه دئییر: " دیلین لال اولسون گؤزون کور اولسون نییه دئییرسن کوپه؟ تنز دئه گینه جان کوپه بیغی بورما خان کوپه! " چووالدوز کی او تهر دئییب جاواب ائشیدیر اونلار لا یولداش اولوب بیرلیک ده یولا دوشور لر. یول اوستونده چوخلارینا توش گلسه لرده آنجاق بیر قارقا و تویوغودا اؤزلرینه یولداش ائدیر لر و هامی بیر لیک ده گنډیر لر او ائوه کی قرار ایدی دوشاب اوغورلا سین لار. گئجه دن بیر آز کئچمیشدی و ائو اهلی یوخودا ایدی لار. ائوه گیرنده قاپی نین آغزیندا کی کسسک اونلارین نه اوچون گلدیک لرینی آنلاییب کوپه یه دئدی: " منیم ده پاییمی اونودمایین! " ائوه کی گیردیلر کوپه هره دن بیر ایش ایسته دی. تویوغادئدی: " سن گئت گیر اوجاقدا گیزلن. " عقرب دن ده چاخماق داشی نین دیبینه اولماقی ایسته دی و چووالدوزی دا کیریت قوطوسوندا

گيزلت دي. قارقايا دا دئدي : " سن ده پنجره نين قاباغيندا كي آغاچا قون ."
 كوپه ده اوزونولام لام وئرير دوشاب خومونون آغزينا و قارنيني قورتا قورت
 دوشابينان دولدورور . اونون قورتا قورت سسين دن ائو صاحابي يوخودان
 ديكسه نير و آروادينا دئير : " آي آرواد دور كي اوغرو گليب ! " آرواد يوخولو
 يوخولو دئير : " باشينا هاوا گلمه سين آي كيشي . باشيني آت يئره يات آي
 كيشي! . اوغرو نه قئيرير بوردا آخي ؟"

بيرآزسونرا آرواد اوزوده سس دن آيليب كيشي يه دئدي : " درور آيا غا آي
 كيشي ! سن ديه ن كيمي ائله بيل اوغرو گليب . " كيشي دئدي : " يات
 آرواد باشينا هاوا گلمه سين . اوغرو هاردايدي آخي !"

آرواد آما آياغا قالخيب باشيني پنجره دن ائشيگه اوزاتدي. قارقا كي اونو
 گوردو داها آمان وئرمه دي. قوندي اونون باشينا و باشلا دي ديمديك له مه يه
 آرواد قورخوب چيغيردي و قاچدي كي كيريتي گؤتوروب چيراغي ياندير سين
 كي چووالدوز باتدي آينه . آرواد قيشقيريبان كيريت قوطوسونو آتدي يئره و
 قاچدي كي چاخماق داشيني آله كئچيرده كي عقرب ماجال وئرمير و اونون
 آينني سانجير. آرواد " اي واي اي واي " ديه ديه قاچير اُجاق دان اود گؤتوره
 كي بير دن بيره تويوق قول قاناد آچيب اُجاقين كول لريني سَپه له ييب
 دولدورور آروادين گؤزونه .

كوپه ده بو آنلاردا ايشيني گؤروب قارني دولي دوشاب ايله ديغير لانا –
 ديغيرلانا ايسته بير تر تله سيك قاپي دا ن ائشيگه چيخا كي قاپي نين
 آغزينا كي كَسَسَك يولو اونون اوزونه كسير و دئير : " وئر بيزيم پايي ! " كوپه
 دئير : " هله ايندي پيس واخت دي. قوي گئديم قالسين سورايا . ائو صاحابي
 ايندي دير كي يئتيره . "

كسسك بو سؤزدن ديلخور اولوب يئر يندن قالخاركن اوزوني چيرير كوپه يه .
 كوپه پول پول اولوب دوشاب جالانير يئره .

علیرضا ذیق بین تورکجه اثرلری - آلتینجی کیتاب : آذربایجان ناغیل لاری

سحر چاغي ايدي کي کوچه يه بيغيستان اوشاقلارين هره سي ، بير
ساخسي تیکه سي آله آلب ياليرديلار .

خوي روايتي - ۱۳۷۳

روايت ائده ن : رحمتلي آنام علويه خانيم / بو ناغیل دانيشيق ديلى ايله يوخ
بلکه ادبي يازيليب دير.

ياخچي ليغين عاقبتي

بیر گون واریدی بیرگون یوخ ایدی. بختی یاتمیش بیر کیشی واریدی. اؤز یولونان گئدیردی کی چاتدی بیر زاغی یا. اوردان گئچنده گؤزی ساتاشدی بیرایلانا. ایلان اینیلدیردی و قویروغو قالمیشدی داش آلتیندا . کیشی نین یازیغی گلدی و زور بیللاهینان اوداشی وئردی قیراغا . ایلان بیر راحت نَفَس آلیب اوزون تاپان کیمی کیشی دوشدی یولا. آما ایلان قویمادی گنده .

دئدی : " هارا باش آلیب گئدی سن ؟ من گَرَح سنی سانجام . بیه بیلمی سن کی یاخچی لیغین جوابی پیس لیح دی ؟"

کیشی دئدی : " عجب خطی یا قالدیخ! دوز دی کی هره بیر دده نین

اوغلودی آمامیه کیم دئی کی یاخچی لیغین جوابی پیس لیح دی ؟ "

ایلان دئدی : " ایندی کی اینانمی سان دوش یولا گئدَح کیم نن دئه سن سوروشاخ . "

ایلان نان کیشی یولا دوشوب چاتیلار بیر بولاخ باشینا. کیشی بولاغا دئی

کی سن نن قلبی صافین تاپیاغ اولماز. منه دئه گوروم یاخچی لیغین جوابی

پیس لیح دی یا یاخچی لیغ . بولاخ دئیر : " البته کی یاخچی لیغین جوابی

پیس لیح دی . بیه بولموردون ؟ مثلن بوردان گنچن هرکس ، سو ایچیب آل

آباغین یویاننان سورا گئدنده ده هم مه شه اوزومه بیرلوما توپوروب گئدی

دی . اودی کی دونیادا یاخچی لیغین جوابی پیس لیح دی . "

ایلان دئدی گوردون کی سوزوم دوزدی و موفته منی بو قدر یول گتیریب سن .

کیشی کی گوردی ایش یاش دی و بویلان ائله ایستیر اونو چالیب

عليرضا ذيق ين توركجه اثرلري - آلتينجي كيتاب :آذربايجان ناغيل لاري

ساشسين دئدي : " شاهاد گَرَح اوش دَنه اولا . ايكي دَنه آيري شاهاد دا لازم دي . "

ايلانين كي جيني جووود اولموشدي دئدي : " آش توربان من گيريم اونا كي دا يول گئتمه يه حاليم يوخ دي . هازامان كي شاهادا راس گلدين توربا ني آش كي من چيخيم و سؤزون سوروش . "

كيشي يورقون آرقين چاتير بير سؤيود آغاجينا و اونون كؤلگه سينده اوتوروب دينجه لن ده ، توربانين آغزين آچير كي ايلان چيخسين ائشي يه . ايلان چيخماغ همي سؤيود دن سوروشوركي ياخچي ليغين جوابي پيس ليح دي يا ياخچي ليح ؟ سؤيود آغاجي باشين تولور و دئير : " اونون كي سوروشماغي يوخ دي . بللي دي كي ياخچي ليغين جوابي پيس ليح دي دا ! مثن هرکس گليب منيم كؤلگه م ده دينجه لپ گئنده ده قول پوتامي سينديريب گئديب . "

بو هاندا گوروللر كي بير تولكو قاچا قاچا بودي گلير . كيشي اونو سسلير و حال احوالي اونا دئيه نده تولكو گورور كي تئز دَبش مه سه ايندي اووچو گليب چيخاجاخ . كيشي يه قاش گؤزائلير و آنادير كي سني قورتارماخ منيم بوينوما آما سن ده گَرَح مني قورتاراسان و دؤنور ايلانا دئير : " دوزدي كي ياخچي ليغين جوابي پيس ليح دي آما من ها فيكير له شيريم گورورم كي سن او توربايا گيره نمه سن ! بو ايش ده بير حيله وار . هئش بيريز دوز دانيشمي سيز . "

ايلان دئير : " او بير زاد دَبي كي ! من ائله لاپ سنين گؤزون قاباندا گيره جه يم توربايا كي بوله سن هئش ده بير يالان ايشيميز يوخ دي . "

ايلان توربوا گيرمَح همي تولكو دؤنوركيشي يه تئز دئيركي توربانين آغزين باغلا و اوايلانين باشين آزكي هرکس دن سوروشان ائله ديه جَح كي ياخچي ليغين جوابي پيس ليح دي .

بو هئین ده تولکو اووچونون گلمه سین گؤروب سوواخ لی بیر باغا دوشونجه کیشی یه دئیر : " اووچو نو آزدیرارسان کی آیری یولونان گلیب منی تاپانمی یا. "

اووچو یئتیش ها یئتیش ده تئز کیشی دن او تولکونو سوروشور و کیشی ده سوواخلی باغی گؤرسه دیب دئیر : " لاپ بئله ایندی دوشدی اورا. بیر آرائله زیرح دَبش سن اونووورابولرسن. یورقونوخ دان آزقالا ائله جانی چیخیردی. "

خوی روایتی ۸۷/۹/۱۶

روایت ائده ن : رحمتلی آنام علویه خانیم

اوش باجی لار

گون لرین بیر گونونده گئشمیش سابق ایام دا ، گئجه نین یاریسی دی کی شاه عاباسی نان وزیري درویش پالتاریندا شَهَرِي گزیردیلر کی گورول لریر ائودن ایشیخ گلیر. شاه وزیره دئیر پشدح دور گوروم او پئنجره نین دالیندا نه لر گنجیر کی گئجه نین بو واختی هله یاتمی ییبلار. شاه بویلانیب باخندا اوش گوزل قیز گورور کی باغداش قوروب دانیشیللار .
بؤیوک قیز دئیر :

"آي آلايه ، بيه گؤي يئره گلر كي وزيرين اوغلوگله مني آلا ؟"

اورتامجیل قیزدا آرزو ائیر کی کاش اودا وکیل یں اوغلونا گنده ردي.
کیچیک قیز آما دئیر :

" من آما هر آداما گئتمه رم . حتتا اگر شاه ایسته سه ! گئت سه م ده فغط بیر شرطی نن گنده رم کی منیم حامام بوخچامی شاه ائله اؤزی داشی یا . "

قیزلار باشلیلار دئیب گولمه یه کی وزیر دئیر : " دوزدی گوزه قوروخ یوخ دی آما تا منی ده چوبانلیغا یوللامی ییب لار گئدح قیبله یه عالم ! " سحر کی اولور شاه یں امری نن آت ویریب اوس چیخیب او اوش باجینی قصره گتیریلر. شاه اونارا هرزادی دئیری وبؤیوک باجینان اورتامجیل باجی یا توی ائله تدیریب اؤز آرزولارینا چاتدیریر . سورادا دستور وئیر کیچیک قیزی آپاریب آژ سوسوز بیر چؤلون اورتاسینا اؤتوره لر. قیزین ایکی آلی اولور بیر باشی آما ایش - ، ایش دن گئشمیشدی. تح باشینا داغ داش دا اؤز شانسینا آغلیردی کی بیردن بیره گوزونه بیر آخچاسیچانی دیدی. گوردو

آغزیندا بیر قیزیل گئتدی و گيردي بير داشين آلتینا. دینمز دَ بَشْمَز دوردي
 باخدي سیچانا و گوردو کي ائله دال با دال قیزیل دي کي سیچان بير دلح
 د ن چيخارديب گتيريري. قيز اوراني بلله دي و داش گوجونه بيله سين
 قووالادي. سورا يوواني سؤكوب گوردو کي يئر آلتیندا بؤيوك بير لَغيم واردي و
 نچه خوم قیزیل گوموش. قيز گوردی ائله بير آلاهي وئرب دي و بو ايش ده
 بير مصلحت واريميش. اوقیزیل لاردان بير آزيني گؤتورن نن سورا او لَغيمين
 اوستون اؤرتوب گيزله ديری و دوشور يولا. آزگئدير چوخ گئدير چاتير بير کنده.
 آياق دان ائله دوشموشدو کي قاباغينا گلن بير ائوين قاپي سين چاليب گيرير
 ائوه. ائويه سي اونواوه آلب يئديدير ايچيدير و آلين نن گلن محبتي
 اسيرگه مير. قيز دينجه لیب اؤزون تاپاننان سورا دئير:
 " من بير تاجير قيزي يام کي حرامي لر مني اوغورلاييب اؤز ائل اوپام نان
 اوزاق دوشسه م ده ، اونلارين آلين نن بير تَهَر قويوب قاشميشام . آما
 اؤزوم نن آلاهي آراسيندا بير آند ايشميشه م کي اگر جانيمي قورتارا بولسه
 م ائله بو چؤل بياباندا بير بؤيوك گروانسارا سالديرام کي هر هانسي
 موسافيربو يول دان گئشسه بير نچه گون بوردا قوناغ اول . "
 قيز سورا يول اوستونده کي باغي گؤرسه دير و دئير او کيمين دي ساتسين
 منه کي اوردا ائله باشلي ياخ بير گروانسارا دوزه ل دَخ . ائويه سي نين
 خانيمي دئير اوباغ بيزيم دي آما اون قيزيلا ايستي ييب لر ساتما ميشيخ.
 سن آلسان گَرَح اون بير قيزيل وئره سن . قيز دئير قبول دي و صاباحي کت
 خودانين ائوينده کاغاذ يازديريب ايمضالاديلارو باغ، قيزين اولور.
 قيزين کي آدي " مارال " ايدي گئدير شَهَره و اوستا بير معمار تاپيري. معمار
 باشلير ايشينه و بير ايل تامام اورا بنا فهله توكوب گؤز قاماشديران بير عيمارت
 و گروانسارا دوزه لدير. قيز دا هر دن گئديري گيزلت دي خزانه ني بالا- بالا
 داشي بير اورا و چوخ چَحْمير کي نؤکر کيفلت و خدمه توتوب شؤهرتي بير
 ملکه کيمي هر يانا ياييلير.

عليرضا ذيق ين توركجه اثرلري - آلتينجي كيتاب :آذربايجان ناغيل لاري

گليب اوردا دوشه ن موسافير لر اونون سخاوت و دم دسگاهيني نين تعريفيني ديللره ساليرلار و خبر چاتير شاه عاباسين قولاغينا . شاه بو ايشه مات قاليب وزيره دئير كي تئز لي نن تاجير قيليجيندا يولا دوشوب اوراني ياخين نان گورمه لي بيخ . شاهي نان وزير بير نچه گون يول گئدن نن سورا آخيردا چاتيللار اورا و نوكر لر اونلاري گورمچ همي آتداريني آليب باغليلار سرطووله يه و اونلارا صفالي بير حوجره وئريلر . شاهين نان وزيرين آغزي بو شوكت جلالا آچيخ قاليب چيخيللار كروانسارارين باغچاسينا كي گزيب دولاشماخ ماهاني سي نان بلكه بو عيمارت و گروانسارارين صاحابين نان خبر توتالار . دئمه گينه ائله بو واختا مارال دا اوتورسون كوله فيرنكي ده و اونلاري گوروب تاني سين .

شاهينان وزير آلتني يئددي گون اوردا قاليب يئيب ايشسه لرده آنجاخ بولوللر بورا مارال آددي بير تاجير خانيمين دي .
 آما مارال قيزين دا اونارا بير نخشه سي واردي و بير گون كي باخچادا گزيب دولاشيرديلار بوتون نوكر كيفلت و خدمه يه دئير كي گوزدن ايتسين نر . بو هاندا شاهينان وزير گورول لر كي عيمارت دن بير قددني قلاقت لي خانيم كي اوزون ده بيرروبنده واردي چيخدي انشي يه و كيمي سس له دي هئش كس دن سس چيخمادي . شاه آنادي كي بو اول اولموي ائله مارال خانيمين اوزودي . گئشدي قاباغا وئدي :

" بويون ائله صوب دن دي بونار يوخ دولار . آمريز اولسا بويورون !"

مارال كي مخصوصن سسين آزيب بوزوردي نازينان دئدي :

" سيزه زحمت وئره م مه رم . هاردا اولسا لار ايندي تاپليل گله ل لر .

گئيرديم باغچانين ديبنده كي مخصوص حاماما و ايستيرديم كوله فيرنكي

دن منيم بو خچامي گتيره لر ."

شاه كي گورور ائله بونان ياخچي بير فرصت اولماز تا مارال خانيمي آرتيخ

تاني يا تئز دئير :

" به یه من اولموشم خانیم . سیز بویورون من هَمَن گتدیم . "

حاماما یئتیر ها یئتیرده شاه سوروشور:

" دونیانی گزیب دولانسام دا ایندی یه جان بو قَدَر حئیران قالمیشدیم.
هرگون بوردا شاهانه ضیافت واردی و هئش کیم نن ده پول آلمی سیز.
هامی یادا حؤرمت احتیرام اولور. تاجیر باشی نان بیر ناخیرچی یا دا بیرگؤزون
نن باخیلیر و هئش کیمه فرق قویولمور. کاش کی منه بو ایشین سیررین
دییه ردیز!"

قیز حاماما گیرهاگیرده بوخچاسینی شاهدان آلیب اوزون ده کی روبنده نی
آچیر. شاه باخان دا گؤرور کی بونوبیر یئردن تانیرو ایستیرآغزین آچا دانیشا
کی قیز دئییر :

" ایندی کی منیم یئر بوخچامی حاماما جان گتیریب سن دئه گؤروب منی آلیر
سان یا یوخ ؟ "

شاه بیردن قیزی تانیرو وگؤرور بَح بارا قویوب دی آما قیزدا گئشمه لی قیز
دیی .

شاه عابباس کی بو گؤزل لیح و شان شوهرته مات قالمیشدی دئییر :
آماخ ندی قیز. سن منیم جان داماریم سان و بوندان بئله قصرین ملکه
سی."

بئله لی نن مارال قیز، شاهین خانیمی اولوری وبودی کی دییه لیر آلاهی
وئرسه ده اوزون گؤرمه آلسادا !

خوی روایتی : ۵۶/۱۰/۶

روایت ائده ن : رحمتلی آنام علویه خانیم

آوچی احمد

گون لرین بیرینده آوچی بیر اوغلان واریدی آدی احمد. احمد گون ده چیخاردا آوا و ویردیغی شیکار لاری ائوه گتیریب، آناسی ساتدیغین ساتاردی قالانین داپیشیریب دوشوره ردی. بیر گون آوچی احمد داغلاردا بیر اووو قوالیردی کی بیر تولانین اینیلتی سی اونو دایاندیردی و یاخینا گئندنه گوردی کی بح یرالی دی. آوچی احمد ایش گوجونو بوراخیب اوتولانی گتیریب ائوه و باشلیر یاراسین باغلاماغا. سونکی گون گینه آوچی احمد چیخیر شیکارا آما هله شیکار ویرمامیش بیرکوریه پیشیح گورور کی ائله اونون دؤوره سین ده ویرنیخیر و بیله سین ن آل چحمیر. پیشی یه باخیب اوره یی یانیر و گینه بیر اوو ویرمامیش قئییدیر ائوه. آناسی کی گورور آوچی احمد ین ایشی اولوب آلی بوش ائوه گلمح و واختینی ایت پیشی ن گئچیتمَح حیس له نیر و دئیر:

" صاباحی هاردان اولمالی دی بیر اوو ووروب گلمه لی سن کی یئمه یه هئش زاد یوخوموزدی!"

آوچی احمد سحری تئزدن یولا دوشوب داغ داشی اوو دالیجا آت ویریب اوس چیخیردی کی بیر گول گوروب بئش اون اوردح ویریر. سورا گئدیر اوناری سودان چیخارداکی گوزو دیر بیر ایلانا کی بیر قجیر آز قالیر اونو دیده له سین. ایلانی قورتارانمیر آما اونون بالاسینی گوتوروب سالیر توربایا و ویردیغی اوردح لری ن برابر گتیریب ائوه.

گون لر ساویشدیقجا او ایلان بویویوری تاکی بیر گون دیل آچیب احمده دئیر:

" من ایلان لار سولطانی نین نوه سی یم و بوردا قالماغیم داها مصلحت دی. دده می آل دن وئرسم ده بابام منی ایندی ایلیم - ایلیم آختاریر. منی

يئثير اوناآمما دئسه كي نه پاداش ايستيرسن دئه گينه هئش زاد. آخيردا
گوردون كي چوخ اصرار ائير فقط دئه او آلين ده كي ياقوت اوزويي. "
آوچي احمد ايلاني آپارير او يئره كي او دئيري و ايچري گيرينجه گوردوركي
يئردن گوي دن ايلان دي كي قئنيير.

نچه داش قاپي اوزونه آچيلاننان سوراگيرير بير قصره كي گوردور اژدها بويوندا
ايلان لاروار و قيزيل بير تخت اوستون ده شاهمار بير ايلان كي باشي ايلان
دي و بدني آدام كيمي . سولطان ، نوه سي ني ساغ ساليم گوردور بوله
سيني قوجاخليري و آوچي احمد ه دئير :

" سنين بو ياچي ليغين ياددان چيخاتماغ اولماز. دنيا مالين دان نه ايسته
سن ايسته كي سنه يو خ دئمي يه جه يه م! "

آوچي احمد هئش نه ايسته مير و دوزه لير يولا گئتسين كي سولطان دئير :
" بوردان آلي بوش گئت مه بين ايلان لار دنياسينا بير بويوح توهين دي.
آرزون ندي دئه كي سن ن هئش زاد اسيرگه مي يه جه يه م . "

آخيردا آوچي احمد دئير : " منه هئش نه لازم دئي . وئرسن اكر او
بارماغيندا كي اوزويو وئر كي يادگار ساخلي ييم ! "

ايلان لار سولطاني بير آن دوروخوب باخسادا ، اوزويونو چيخارديب وئير اونا و
دئير :

" سن منيم لاپ جان داماريم نان ياپيشدين . آمما حلالين اولسون . فغط
صاحب اول كي هئش واخ اوزگه آينه گئشمه سين . بو جادو اوزوح دي و
گويلون دن نه گئشسه ، اونو اوپوپ گوزون اوسته قويماخ همي سنه ظاهر
اولاجاخ دي. "

آوچي احمد يورقون آزقين گليردي كي يئيردي بير بولاغا و آل اوزون يوياندا
قلبين دن گئشدي كي كاش بو لحظه ائوده اولاردي. بو اوزدن ده اوزويو اوپوپ
گوزو اوستونه قويماخ همي اوزون ائوده گوردور. گئجه ني نئنيير يوخوسو گلير

عليرضا ذيق ين توركجه اثرلري - آلتينجي كيتاب: آذربايجان ناغيل لاري

و فيكيري گندير شاهين قيزي " شهزاده ناهيد" ين يانينا . سحر كي اولور
يئييب ايچن نن سورا آناسي نا دئيير :

" قديم نن دئييلر كي اولمَح اولمَح دي خيريلداماخ نه دي . دوزي چوخ دان
دي كي منيم گوزوم شاهين قيزيندادي و نئيني رم اونون عشقين باشيم
نان آتامييرام. بويون گرح دوروب گنده سن ائلچي كي گورح باشيميزا نه گلير
".

آناسي گورور ائله بير احمدين باشينا هاوازاد گليب و دئيير :
" آنان ملر قالسين بالا ، ائله بير سئفته زاد اولوبسان منيم خبريم يوخ دي
هن ؟ سحرين گوزون نن دوروبسان ائله بوني منه ديبه سن ؟ "
اوجي احمدين آناسي چوخ دئسه ده آز ائشيدير و آخيردا گورور كي او ديبه
نه باخماسا آلين نن قورتولموياجاخ دي.

او دي كي دوز گندير شاهين قاپي سينا و اوتورور ائلچي داشي نين
اوستون ده . هاننان گئژدن اونوي آپاريللار شاهين يانينا و ائشيدير كي قيزي
شازدايا ائلچي گليب دي. بو فيكيري نن كي دلي زاد اولوب دي تاپشيرير بوله
سینه بنش اون چورح وئريب يولا سالالار.

احمدين آناسي شيلديريم ويرا - ويرا گيرير ائوه و احمد حال احوالي بولن نن
سورا دئيير :

" صاباح سحري تئزدن دوروب گينه گنده جه سن ائلچي . آما بو دفة آغير
ليغين جا قيزيل وئرسه لرده قويوب گلومي يه جه سن . ديبه جه سن فغط
شرطيبي دئيين ؟"

صاباحي شاهي خبر وئريللر كي او دونن كي آرواد گينه گليب دي و نئني ريح
ده قويوب گئتمير . شاه دئيير:

" ائله بير اونون عغلي كي قاجيب هئش بلکه ا آجلي ده آزيب دي . بويونو ده
قويون گلسين ايچري آما صاباح دا بئله ائله سه ، دينمز دانيشماز باشين
وئرين جلا دآينه ."

پادشاه ،احمدین آناسي ني کي دیندیریر و گورور اوغلونون زورونان دوروب
گلیب دي دئییر:

" منیم هئش سوزوم یوخ . آما من قیزیما اونا وئره م کي یتمیش یئدی
دوه سي اولا و دولرین ده یوکو و اوزنگي سي قیزیل . هازامان سنین اوغلون
بوناري جورلولو یه بولدي، اونودا گوتو گل ائلچي کي آیری بیر شط لیم ده
اولاجاخ دي!"

احمدین آناسي ائوه گلیب و شاهین بوتون دئیح لرین اوغلونا دییه ن ن
سورا ، احمد دئییر :

" پس گئجه ني تئز گئت یات کي سحري دوه لرین سسي، سني بیردن
بئخاب ائله ر و ایسته میرم آخشاما جان گیج اولاسان. "
احمدین آناسي باشینی تولویوب دئییر :

"پس سن ده گئت یات کي بلکه بونارین هامیسین یوخودا گوره سن ."
صباح گون چیخار چیخماز ،دوه لرین سسي آروادي آیدیب دورور باخا گوره
نه خبر کي گورور بئش کوچه دال با دال دوه دي کي دوروب دي. گوزلرینه
اینانمیر آما جماتین هویوخوا - هویوخوا قاپی یا بیغیشماسی ائله بیل کي
یاتمیشدی بیرده اونی اویدیر.

گئدیر اوغلونا آیدا کي گورور اوغلو شاهانه بیر لیباسی نان اوتوروب سوفره
باشیندا و اونی گوزلور. سور ادا اونا زرباف بیر دون وئریب دئیی دو حاظیر لان
کي قیزیل بیر سینه ریز ده وار کي تا خا جاسان بوینان.

بوردایدی کي ائله احمدین آناسي آنیر کي اوغلو ائله اونی عبث یئره شاه
قاپی سینا ائلچي یوللامیر و بو ایش ده بیر سیر وار کي او هله بولمور .
هله اونار ائودن چیخمامیش خبر چاتیر شاهین قولاغینا و اودا بو ایشه
حئیران قالیر . تاکی دئییلر اونار قصرین قاپی سین دادیلار و اوتوروب لار
ئلچي داشی نین اوستون ده .

عليرضا ذيق ين توركجه اثرلري - آلتينجي كيتاب: آذربايجان ناغيل لاري

شاه تئز چيخير قصرين ائشي بينه و گورور كي اوهرنه ايستي ييب هاميسي قايپسيندا حاضيردي. شاهين امري ن قصرين قاپي لاري تاغ باتاغ آچيليب دوه لرین يوح لريني بوشالديلار كي گورور ائله هاميسي قيزيل جواهرات دي و او ديه ن کيمي اوزنگ لري قيزيل دان . شاهين گوزلري گولوري و گنچير مئهمانخاني يا . سورا اوزون توتور اوغلانا و دئير :

" سوزوم ن قاچان د يي ره م . "ناھيد" قيزيم سنين دي آما من ده كي قيزيمي گوتوروب ائله بئله سينه سنه وئره نمه رم ؟گرچ شهزاده نين شنينه لاييق بير عيمارتين ده اوله كي من ده دوس دوشمن يانيندا خراب اولمويام." اوجي احمد دئير :

" منيم قصریم حاضيردي و کوله فيرنگي يه چيخيب گون باتانا باخساز گوره جح سيز او گون کيمي ايشيلديري." شاه چيخير کوله فيرنگي يه و دوربون ن باخندا گورور، نجه كي اودئيري ائله اوجوردي. قصرين بير کرپيشي قيزيل دي بير کرپيشي گوموش. " شاه دا سوزون ن دؤنمور و گنديب اوراني ياخين نان گوره ن ن سورا اونارا بؤيوج بير نوي توتور.

گون نر شیرين ني ن گليب گنچير ديلر كي بير گون " شوش قلاخ دئو " ين خبري اولوركي ايلان لار سولطاني نين جادو اوزويي اوجي احمدين بارماغيندا دي. او كي يوز ايل دن چوخ اودي او اوزويون دالسيندا يدي تئز سئحير ائلي ييب دوشور بير "کوف قري" سي نين قيلغيينا .شیرين ديللي و خوش گئيم ني بير قري كي اوووج - اوووج قيزيل خدمه لره وئرمه يي ن بير باهانان اوزون يئتيرير شهزاده ناهيدين يانينا. سورا تاس آتيب بير فال توتاننان سورا دئير :

" هئش بولورسن كي خانلار خاني احمدخان اوزويون سن ن چوخ ايستير؟" مارال خانيم بح دن گولوب دئير:

" سن اوجور شئي لردن اؤتور فيكرين خراب ائله مه . من او ناجان دئسه م
 وئر هاردا قالسين كي بير اوزوح ! اينانمي سان اگر صاباح بو واخ گه گؤركي
 اوزوح من ده يا يوخ !"

گئجه ياريسي ايدي كي ناهيدي نن احمد شيرين - شيرين دئييب گولوردولر
 كي بيردن شهزاده اونون اوزويون ايستير.

اوجي احمد ده تئز آل آتيب اوزويو ن چيخاردير و ئير اوئا. آما اوزويو وئرند بَح
 بَح تاپشيركي فيكر ائله بو اوزوح منيم جانيم دي و هئش واخ اونوي بارماغين
 نان چيخارديب اؤزگه آينه وئرمه .

كوف قري سي صاباحي ائله دوز وختينده اؤزون يئتيريرقصره و اوزويو ناهيدين
 بارماغيندا گؤرمَح همي سوينجَح دن آزالير چيچه يي چاتي يا. كوف قري
 سي دئير :

" قيزيم ، سن ديه ن لاپ دوزوموش. دونن دئمه من سهو ائله مي شه م و
 تاسين يازي لارين دوز اوخوماميشام . گلميشديم ائله ديه م كي او سني
 جانين نان دا چوخ ايستير و لازم دَبي كي اوزويو بيرده ايستي يه سن . فَعَط
 منيم ده دونيادا بير آروزوم وار اودا بوكي عؤمروم ده بير دفه ده اولمالي دي
 اليم دَيه او اوزويه كي ناهيد اوزويو بارماغيننان چيخاتماخ همي قَري الين نن
 توتوب آليري و بير گؤز آچيب يومونجا قصر، يئرلي كؤك لي توزدومان ايچينده
 گؤيه قالخير.

اوجي احمد كي آخشام اوستي ائوه دؤنوردي گؤردو هر يان چؤك لو بياباندي
 و قصردن خبر يوخ دي. فيكير ده يدي كي گؤردو دئولر يوردوندا بير زاد ايشيلدير
 و ديقت ائلي ين ده گؤردو اؤز ائوي دي. اورادا ائله بير يئر ايدي كي قوش
 گئتسه يدي قانادسالاردي آت گئتسه يدي ديرناق. چوخ دوشونسه ده گؤردو
 عغلي بير يئر چاتمير و باشينا هر كول آلن سه ده ائله اؤزي آلي ييب و اؤز
 اؤزونه دئدي :

عليرضا ذيق ين توركجه اثرلاري - آلتينجي كيتاب: آذربايجان ناغيل لاري

" يئددي ده باشا دوشمويه ن يئتميش ده ده باشا دوشمَز. من نيه گَرَح
ايلان لار سولطاني نين سؤزون قوربته سالارديم و اوزويو وئه ره يديم
شهزادي يه ؟ اثرمني لر ائله ياخچي دئييب لر كي كاش موسلمانين
سونكي عَقلي بيز ده اولايدي!"

اوجي احمدين فيكري گئتميشدي ناهيد خانيمين يانينا و احساس ائليردى
كي كيشي ليح ده بير حَقّي يوخ دي. اودي كي اوندوغو يئرده اوتدي گؤره
نئينه مه لي دي.

آما ايندي ائشيدَح ناهيد خانيم نان كي گؤزونون قاباغيندا او كوف قري سي
بير قورخولي دئوه چؤندي و اونون اوزونه گولمَح همي آزالدي باغري چاتدي
يا . دئو كي گوله - گوله آسنيردي گؤردو يوخوسو گلير و گئندي ياتدي. بو
آرادا ايت پيشيح كي هر زاد دان خبر دار ايديلار ناهيد خانيمين يانينا گليب
دئدي لر:

" هئش قَم يئمه ! بيزيم شانسي ميز اوردا كسيب كي دئو شيرين
يوخودادي. دئولرين ده يوخوسودا آغير اولار . اونا گؤره ده ياتاندا اوزويو قويوب
آغزينا ياتيپ كي بيردن گنديب اونوي بارماغين نان چيخاتمي ياسان .
آمامبيزيم ده بير نَخشه ميز وار . "

پيشيح قويروغون سيركي يه بولور و دئوين بورنونا سوخاندا ، دئو بتر دن
آسقيريب اوزوح آندانير ائشي يه . ايت ده آندانيب اوزويو گؤي ده توتور و
وئيرناهيده خانيم كي اوپوپ گؤزي اوسته قويماغي نان دئوين اوت آليب كول
اولماسي نان قصرين اؤز يئرینه بيرده قئيتمه بين، قليبين ده نيت توتا.
ناهيد خانيم دا بو ايشي گؤرمَح همي، گينه توزدومان قالخير و بير گؤز يوموب
آچانا دئوين كول اولماسين گؤرور و قصرين گينه اؤز يئرینه قئييت مه سين.
آما هله يئرین نن گؤيون آراسيندايديلار كي ايتي نن پيشي بين گؤيلون دن
شوخلوخ گئچير و اوزويو آتيب توتوب اويناديلار كي بير ده ن اوزوح آل لرین نن
قورتولوب دوشور دريايا و دريايا دوشمَح همي ناققا بير باليخ اونوي اودوري.

آوچي احمد کي فيکيرده يدي گؤرور قصر، گؤي ده اوچا اوچا گليري و بوتون چؤللي بيابان باشليز دؤنور باغلارا و چيمن نره . قصرين ايجينه گنديب شهزاده ناهيدي ساغ ساليم گؤرن کيمي اور يي يئرینه گلير و اونون آغلاماخ دان آويداننان سورا، ايتي نن پيشي يي سؤزه توتوب هر زادي آنير و دئير:

" قَم يئمي بين کي اونو ندا چاره سي واردي!"

سَحَر کي اولور اوچي احمد ايتي نن پيشي يي ده گؤتوروب گنديز دريانين کنارينا و بوتون باليخ چي لارادئير کي هر ناققا باليغا بير قيزيل وئره جَح دي. باليخ چي لار دا کي هاميسي اوني تانيرديلار قاييخ گمي لري گؤتوروب گنديلر تور آتيب ناققا باليخ توتماغا . بو اوزدن ده هر ه اؤز توتدوغي باليغي گتيرير ساحيله و هر باليغا بير قيزيل آلب گينه گنديز بير آيريسين توتا. ايت ده کي ائله يئددي آغاش دان اوزويون اي بين آناردي باليخ لاري ايي لي يه ايي لي قاباغا گنديزدي. تا کي باليخ لارين بيرين بللي ييب احمده گؤرست مَح همي ، احمد باشليز اونون قارين سؤکوب ايچ آلاتين ائشي يه تؤهمه يه و بيردن بير ه گؤروي ساتاشير اوزويه و اوني تاپماخ همي ائله بيل کي دونياني اونا وئريلر.

ايتي نن پيشيخ ده تئز قاجيب شهزاده ناهيده موشتولوخ وئريل لر و او دا سوينجَح ، اوچي احمد ين قاباغينا چيخيب اونو چکير باغرينا. آلا ه سيزين ده موراديزي وئرسين نئجه کي اونارين مورادين وئردی.

خوي روايتي - ۵۵/۱۱/۹

روايت ائده ن : رحمتلي انام علويه خانيم